

4.492

$$\begin{aligned} f &= j \cdot (a:i)(x10) + j \cdot (a:j)(x11) + (a:k)(x10) + (a:k)(x11) \\ &= (a:k)[(x10) + (x11)] + j \cdot [(a:i)(x10) + (a:j)(x11)] \\ &= (a:k) + j \cdot [(a:i)(x10) + (a:j)(x11)] \end{aligned}$$

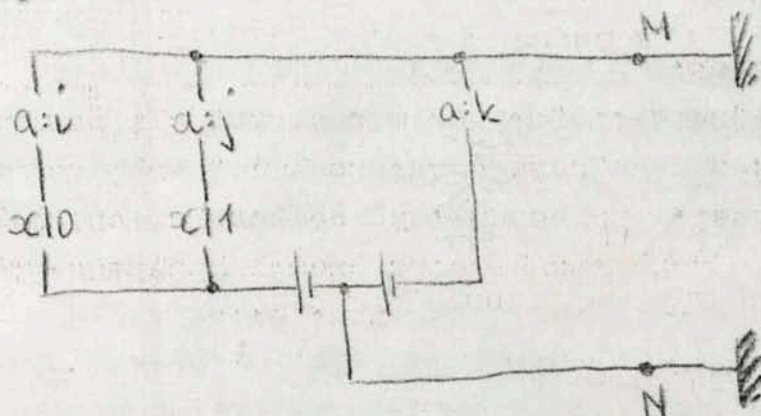
4.493

$$R(f) = a:k$$

4.494

$$J(f) = (a:i)(x10) + (a:j)(x11)$$

Na mocy przyjętej realizacji możemy narysować schemat sieci poszukiwanej.

rys. 4.495

Dalsze przykłady zastosowań algebry 3 + 2 elementowej rozpatrzmy w rozdziale 5.

Rozdział 5. Zastosowanie

=====

5.0 Uwagi wstępne

=====

Rozważania przeprowadzone w rozdziale 4 / paragraf 4.2 i 4.4 / pozwalają nam na projektowanie układów o dwóch rodzajach wejść / wejścia o dwóch i wejścia o trzech stanach wyróżnionych o wyjściu dwu lub trzystanowym. Przykłady takich układów, rozpatrywane w rozdziale 4, są układami typu 2.33 / str. 19 / Układy które interesują nas w praktyce są to przeważnie układy typu 2.35 / str. 20 / zawierające sprzężenia zwrotne.

Na to aby mus zaprojektować takie układy trzema

a/ umieć projektować układy typu 2.33
co przeprowadziliśmy praktycznie w paragrafach 4.2 i 4.4 / patrz
strony 36 i 41 /,

b/ umieć wypisać związki rekursywne typu 2.352
/ patrz str. 20 /

W praktyce postępujemy w następujący sposób

1/ Zastanawiamy się na tym, jakie warunki ma
spełniać nasz układ, inaczej mówiąc czego żądamy od naszego ukła
du.

2/ Zastanawiamy się nad tym, jakie sprzężenia
zwrotne są konieczne w naszym układzie, ze względu na żądania 1/

3/ Wypisujemy związki rekursywne opisujące sprzę
żenia zwrotne 2/

4/ Projektujemy układ sztucznie rozciągnięty, o ilości
wejść ustalonej w 1/ plus ilość sprzężeń zwrotnych ustalonych w 2/
Przyczyn rozważamy wszystkie możliwe kombinacje stanów wejść i
odpowiadające im stany wyjść / najwygodniej w tym celu ułożyć
tabelki zależności /

5/ Korzystając z otrzymanych wzorów 4/ i związków
3/ otrzymujemy schemat ideowy interesującego nas urządzenia.

W tym rozdziale pokazujemy na dwóch przykładach / paragraf
5.1 i 5.2 / zaczerpniętych z automatyki kolejowej jak stosuje
się w praktyce poprzednio wyłożona teoria. Przykład rozważany
w paragrafie 5.1 różni się od stosowanych na kolejach urządzeń
tym, że odcinek torowy nie jest podzielony na dwa odcinki
izolowane, i tym samym układ ten zawiera o jeden przekładnik
mniej. W istniejących urządzeniach kolejowych stosuje się dwa
odcinki izolowane dla uzyskania większego bezpieczeństwa ruchu.

Przykład rozpatrywany w paragrafie 5.3 pokazuje jak łatwo
można wyrazić działania arytmetyczne dla liczb rozwiniętych
przy podstawie " - 2 " na gruncie działań $2 + 3$ i $3 + 2$
elementowych algebr.

5. 1 Trzystawna kolejowa blokada

-----
samoczynna

Przystępując do syntezy układu blokady trzystawnej przyjmiamy
następujące założenia:

1/ Szyny są podzielone na odcinki izolowane o długości kilkuset metrów

2/ Na początku każdego odcinka znajduje się semafor który przyporządkowujemy temu odcinkowi

3/ Semafor daje sygnały

a/ sygnał światło czerwone, odcinek zajęty

b/ sygnał światło pomarańczowe, odcinek wolny a następny odcinek zajęty

c/ sygnał światło zielone, oznajmniej dwa kolejne odcinki wolne.

4/ Sterowanie sygnałami następuje samoczynnie pod wpływem ruchu pociągów / przypominamy tu, że konstrukcja układu musi zapewnić maximum bezpieczeństwa w wypadku awarii /.

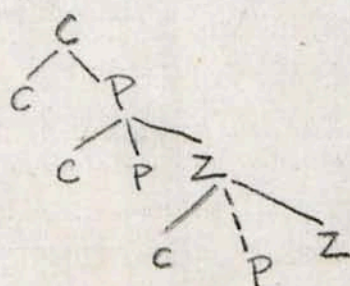
Urządzenie sterujące semaforem na odcinku n otrzymuje następujące rozkazy z urządzenia sterującego semaforem odcinka $n + 1$

i - zapalić światło czerwone

j - zapalić światło pomarańczowe

k - zapalić światło zielone

Możliwość kolejnych włączeń najlepiej charakteryzuje poniższe drzewko.

C - światło czerwone

P - światło pomarańczowe

Z - światło zielone

— kolejność włączenia przy prawidłowym działaniu układu i w czasie awarii

--- kolejność włączenia zachodząca tylko w czasie awarii.

rys. 5.10

Urządzenie sterujące semaforem n -tego odcinka posiada następujące wejścia:

a^t styki przekaźnika obwodu torowego n -tego odcinka sygnalizującego w chwili t stany tego odcinka w chwili $t - 1$

x^t styki przekaźnika kontrolnego obwodu światła czerwonego sygnalizującego w chwili t stan obwodu w chwili $t - 1$

y^t styki przekaźnika kontrolnego obwodu światła pomarańczowego + zielonego sygnalizującego w chwili t stany obwodów w chwili $t - 1$

Urządzenie sterujące semaforem n -tego odcinka posiada następujące wyjścia:

c^t żarówka sygnału światło czerwone

p^t - żarówka sygnału światło pomarańczowe
 z^t - żarówka sygnału światło zielone
 r^t - wyjście rozkazowe urządzenia sterującego semaforem n-tego odcinka dające rozkazy względne dla przełącznika torowego odcinka $n - 1$.

Odrzućmy widok związku rekursywnie pomiędzy wyjściami a wejściami

$$x^t = c^{t-1}$$

5.11

$$y^t = p^{t-1} + z^{t-1}$$

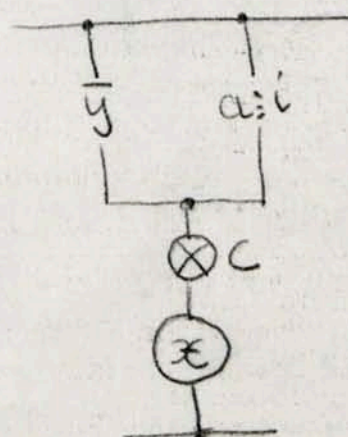
Układając tabelki zależności wyjść od wejść na podstawie dotychczasowych rozważań i korzystając ze związków 5.11 otrzymamy następujące schematy ideowe:

5.12 Obwód światła czerwonego.

a^t	y^t	c^t
i	0	1
i	1	1
j	0	1
j	1	0
k	0	1
k	1	0

$$\begin{aligned} c^t &= (a^t:i) \cdot \bar{y}^t + (a^t:i) y^t + \\ &+ (a^t:j) \bar{y}^t + (a^t:k) \bar{y}^t = \\ &= (a^t:i) + \bar{y}^t (a^t:i) = (a^t:i) + \bar{y}^t \end{aligned}$$

$$c^t = (a^t:i) + \bar{y}^t$$

rys. 5.121

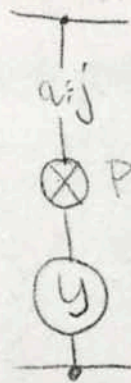
5.13 Obwód światła pomarańczowego.

a^t	x^t	p^t
i	0	0
i	1	0
j	0	1
j	1	1
k	0	0
k	1	0

$$p^t = (a^t:j) \cdot \bar{x}^t + (a^t:j) \cdot x^t = a^t:j$$

$$p^t = a^t:j$$

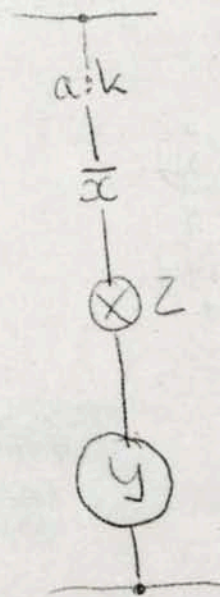

rys. 5.131

5.14 Obwód światła zielonego

a^t	x^t	z^t
l	0	0
l	1	0
j	0	0
j	1	0
k	0	1
k	1	0

$$z^t = (a^t:k) \bar{x}^t$$

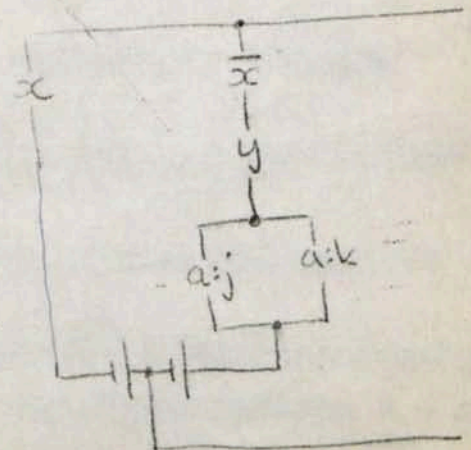

rys. 5.141

5.15 Obwód rozkazowy

a^t	x^t	y^t	τ^t
l	0	0	l
l	0	1	l
l	1	0	j
l	1	1	j
j	0	0	l
j	0	1	k
j	1	0	j
j	1	1	j
k	0	0	l
k	0	1	k
k	1	0	j
k	1	1	j

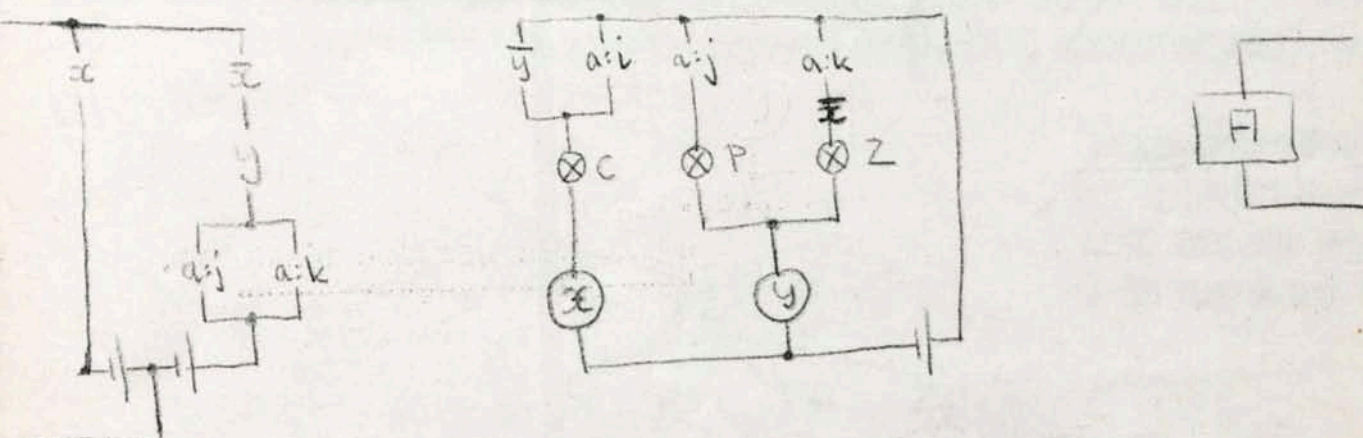
$$\begin{aligned} \tau^t &= j \cdot (a^t:l)(x^t:1) + (a^t:j)(x^t:0)(y^t:1) + \\ &+ j \cdot (a^t:j)(x^t:1) + (a^t:k)(x^t:0)(y^t:1) + j(a^t:k)(x^t:1) \\ &= j \cdot (a^t:k)(x^t:1) + j(a^t:k)(x^t:1) + (a^t:l)(x^t:0)(y^t:1) \\ &= j(x^t:1) + (a^t:l)(x^t:0)(y^t:1) \end{aligned}$$

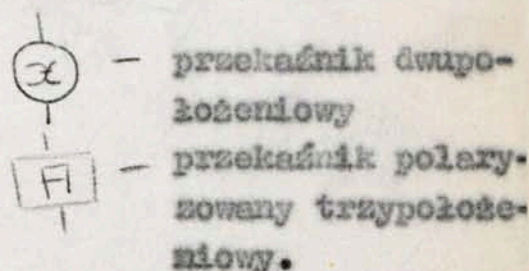
rys. 5.151

Korzystając z powyższych rozważań otrzymany następujący schemat ideowy urządzenia

rys. 1.16

5.2 Czterostawna kolejowa

blokada samoczynna

Podobnie jak w poprzednim paragrafie przyjmujemy pewne założenia / część z nich jest równoznaczna z założeniami paragrafu 5.1 /

1/ Szyny są podzielone na odcinki izolowane o długości kilkuset metrów.

2/ Na początku każdego odcinka znajduje się semafor który przyporządkowujemy temu odcinkowi.

3/ Semafor daje sygnały

a/ sygnał światło czerwone, odcinek zajęty

b/ sygnał światło pomarańczowe, odcinek wolny a następny odcinek zajęty.

c/ sygnał światło pomarańczowe i zielone, dwa kolejne odcinki wolne.

d/ sygnał światło zielone co najmniej trzy kolejne odcinki wolne

4/ Sterowanie sygnałami następuje samoczynnie pod wpływem ruchu pociągu.

Urządzenie sterujące semaforem na odcinku n otrzymuje następujące rozkazy z urządzenia sterującego semaforem odcinka $n + 1$

i - zapalić światło pomarańczowe

j - zapalić światło pomarańczowe i zielone

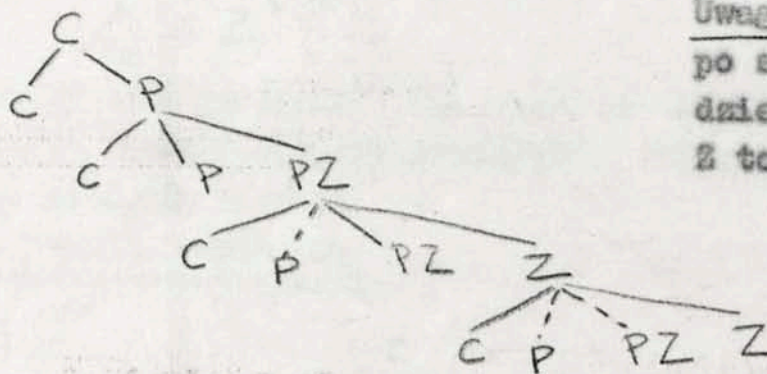

k - zapalić światło zielone

0 - zapalić światło czerwone

1 - zapalić światła czerwonego o ile układ działa poprawnie.

Możliwość kolejnych włączeń najlepiej charakteryzuje poniższe drzewko

Uwaga. W wypadku gdy po sygnale P przyjdzie rozkaz zapalić Z to zapalamy C.

rys. 5.20

C - światło czerwone

P - światło pomarańczowe

PZ - światło pomarańczowe i zielone

Z - światło zielone.

— kolejność włączenia przy normalnym działaniu

--- kolejność włączenia zachodząca tylko w czasie awarii

Urządzenie sterujące semaforem n-tego odcinka posiada następujące wejście:

a^t - styki przełącznika obwodu liniowego n-tego odcinka, sygnalizujące w chwili t, stany tego odcinka w chwili t - 1

x_1^t - styki przełącznika obwodu torowego n-tego odcinka, sygnalizujące w chwili t, stany tego obwodu w chwili t - 1

x_2^t - styki przełącznika kontrolnego obwodu światła zielonego sygnalizujące w chwili t, stan obwodu w chwili t - 1

x_3^t - styki przełącznika kontrolnego obwodu światła pomarańczowego sygnalizującego w chwili t, stan obwodu w chwili t - 1

x_4^t - styki przełącznika kontrolnego obwodu światła czerwonego sygnalizującego w chwili t, stan obwodu w chwili t - 1

Urządzenie sterujące semaforem n-tego odcinka posiada następujące wyjścia:

c^t - żarówka sygnału światło czerwone

p^t - żarówka sygnału światło pomarańczowe

z^t - żarówka sygnału światło zielone

1^t - ~~główny~~ wyjście rozkazowe - ^{na} obwód liniowy odcinka n - 1

r^t - wyjście rozkazowe - obwód torowy odcinka $n - 1$

Odrzucać wiadomości rekursywne pomiędzy wyjściem a wejściem

5.21

$$\begin{aligned} x_4^t &= C^{t-1} \\ x_3^t &= P^{t-1} \\ x_2^t &= Z^{t-1} \end{aligned}$$

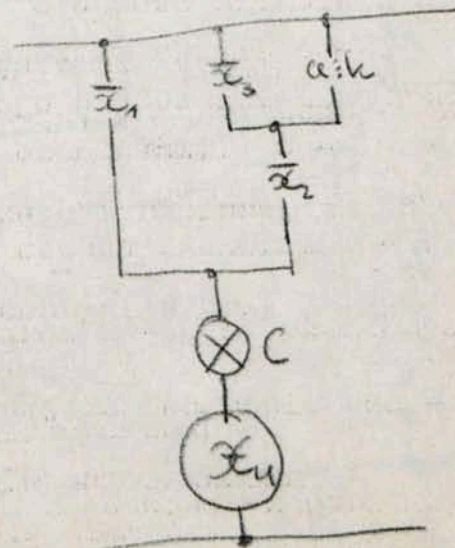
Układając tabelki zależności wyjść od wejść na podstawie śledzących rozważań i korzystając ze związku 5.21 otrzymamy następujące schematy ideowe.

5.22 Obwód światła czerwonego.

a^t	x_1^t	x_2^t	x_3^t	C^t
l	0	0	0	1
l	0	0	1	1
l	0	1	0	1
l	0	1	1	1
l	1	0	0	1
l	1	0	1	0
l	1	1	0	0
l	1	1	1	0
l	0	0	0	1
l	0	0	1	1
l	0	1	0	1
l	0	1	1	1
l	1	0	0	1
l	1	0	1	0
l	1	1	0	0
l	1	1	1	0
k	0	0	0	1
k	0	0	1	1
k	0	1	0	1
k	0	1	1	1
k	1	0	0	1
k	1	0	1	0
k	1	1	0	0
k	1	1	1	0

$$\begin{aligned} C^t &= (a^t:l) \bar{x}_1^t + (a^t:l) x_1^t \bar{x}_2^t \bar{x}_3^t + \\ &+ (a^t:j) \bar{x}_1^t + (a^t:j) x_1^t \bar{x}_2^t \bar{x}_3^t + (a^t:k) \bar{x}_1^t + \\ &+ (a^t:k) x_1^t \bar{x}_2^t \bar{x}_3^t + (a^t:k) x_1^t \bar{x}_2^t x_3^t = 0 \\ &= \bar{x}_1^t + x_1^t \bar{x}_2^t \bar{x}_3^t + (a^t:k) x_1^t \bar{x}_2^t x_3^t = \\ &= \bar{x}_1^t + \bar{x}_2^t \bar{x}_3^t + (a^t:k) \bar{x}_2^t x_3^t = \\ &= \bar{x}_1^t + \bar{x}_2^t (\bar{x}_3^t + (a^t:k)) \end{aligned}$$

$$C^t = \bar{x}_1^t + \bar{x}_2^t (\bar{x}_3^t + (a^t:k))$$

rys. 5.121

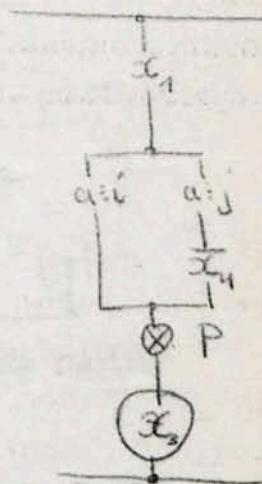

5.23 Obwód światła pomarańczowego.

a^t	x_1^t	x_2^t	x_4^t	p^t
l	0	0	0	0
l	0	0	1	0
l	0	1	0	0
l	0	1	1	0
l	1	0	0	1
l	1	0	1	1
l	1	1	0	1
l	1	1	1	1
u	0	0	0	0
u	0	0	1	0
u	0	1	0	0
u	0	1	1	0
u	1	0	0	1
u	1	0	1	1
u	1	1	0	1
u	1	1	1	0
k	0	0	0	0
k	0	0	1	0
k	0	1	0	0
k	0	1	1	0
k	1	0	0	0
k	1	0	1	0
k	1	1	0	0
k	1	1	1	0

$$p^t = (a^t_{:i})x_1^t + (a^t_{:j})x_1^t\bar{x}_4^t = x_1^t[(a^t_{:i}) + (a^t_{:j})\bar{x}_4^t]$$

$$p^t = x_1^t[(a^t_{:i}) + (a^t_{:j})\bar{x}_4^t]$$

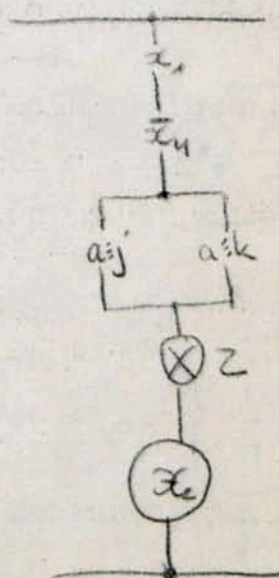
rys. 5.231

5.24 Obwód światła zielonego.

a^t	x_1^t	x_2^t	x_4^t	z^t
l	0	0	0	0
l	0	0	1	0
l	0	1	0	0
l	0	1	1	0
l	1	0	0	0
l	1	0	1	0
l	1	1	0	0
l	1	1	1	0
u	0	0	0	0
u	0	0	1	0
u	0	1	0	0
u	0	1	1	0
u	1	0	0	1
u	1	0	1	1
u	1	1	0	1
u	1	1	1	0
k	0	0	0	0
k	0	0	1	0
k	0	1	0	0
k	0	1	1	0
k	1	0	0	1
k	1	0	1	1
k	1	1	0	1
k	1	1	1	0

$$z^t = (a^t_{:j})\bar{x}_4^t x_1^t + (a^t_{:k})x_1^t\bar{x}_4^t = \overline{(a^t_{:i})} x_1^t \bar{x}_4^t$$

$$z^t = \overline{(a^t_{:i})} x_1^t \bar{x}_4^t$$

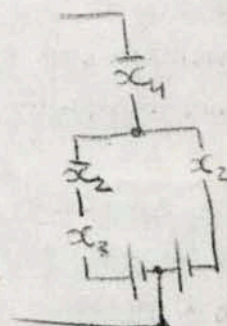
rys. 5.241

5.25 Obwód liniowy.

x_2^t	x_3^t	x_4^t	l^t
0	0	0	l
0	0	1	l
0	1	0	j.l
0	1	1	j.l
1	0	0	k
1	0	1	l
1	1	0	k
1	1	1	l

$$l^t = j(x_2^t | 0)(x_3^t | 1)(x_4^t | 0) + (x_2^t | 1)(x_4^t | 0) \\ = (x_4^t | 0) [(x_2^t | 1) + j(x_2^t | 0)(x_3^t | 1)]$$

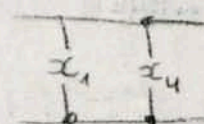

rys. 5.251

5.26 Obwód torowy.

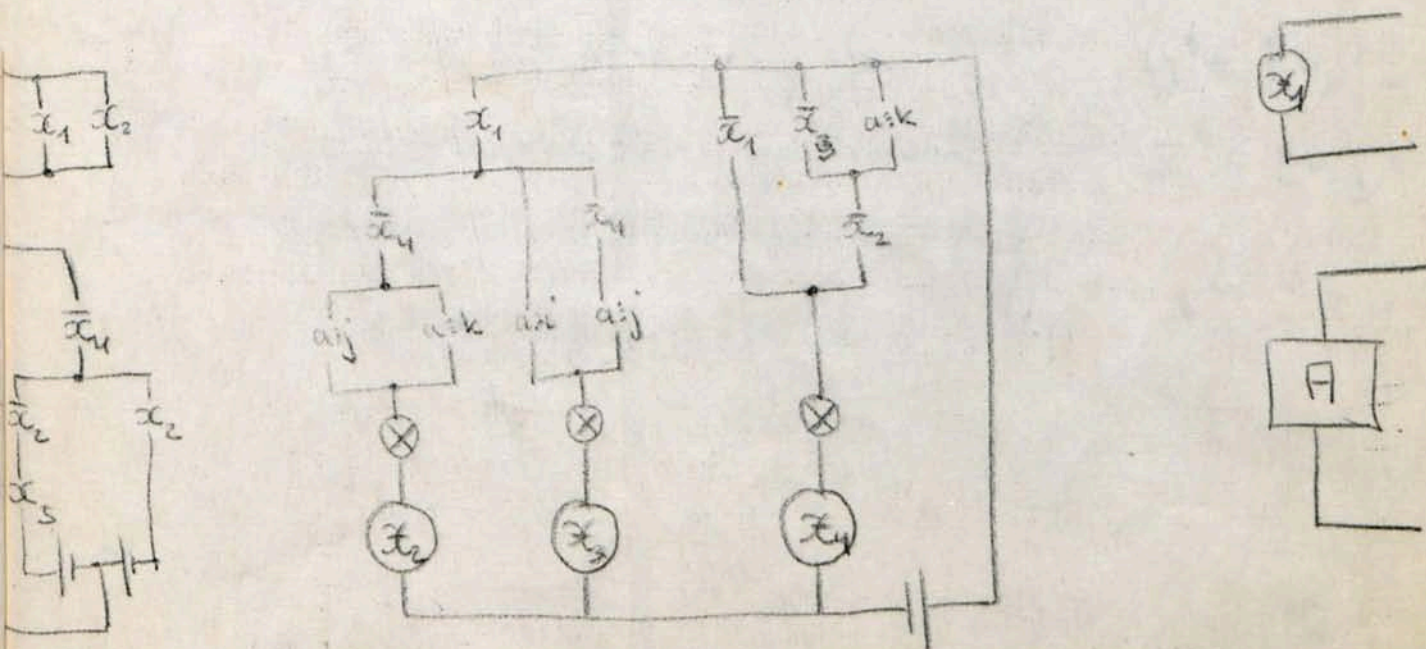
x_1^t	x_4^t	$\uparrow^t$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

$$\uparrow^t = x_1^t + x_4^t$$

rys. 5.261

Korzystając z powyższych rozważań otrzymany następujący schemat urządzenia.

5.3 Szeregowy arytmometr negatywno-binarny maszyny

automatycznie liczącej

Z. Pawlak i A. Wakulicz podali nową koncepcję arytmometru szeregowego maszyny automatycznie liczącej. Koncepcję swoją oparli oni na możliwości jednoznacznego rozwinięcia liczb wymiernych przy podstawie ujemnej. W szczególności przy podstawie " -2 " zasadniczą korzyścią płynącą z takich rozwinięć jest wspólne traktowanie liczb dodatnich i ujemnych przyczem operacje sumy i różnicy zostają zastąpione przez operację sumy.

Jeżeli liczby rozwinięte przy podstawie " -2 " zapiszemy w postaci macierzy o jednej kolumnie i odpowiedniej ilości wierszy także cyfra będąca współczynnikiem najmniejszej potęgi " -2 " będzie w pierwszym wierszu a cyfry odpowiadające wyższym potęgom " -2 " będą ustawione w następnych wierszach. Weźmy obecnie dwie takie macierze zerojedynkowe i poszukajmy w oparciu o działania algebr $2 + 3$ i $3 + 2$ elementowe algorytmu jednego z działań np. dodawanie przy podstawie " -2 "

Niech

5.31

$$R_1 = \begin{bmatrix} x_1^1 \\ x_1^2 \\ \vdots \\ x_1^m \end{bmatrix}$$

$$R_2 = \begin{bmatrix} x_2^1 \\ x_2^2 \\ \vdots \\ x_2^m \end{bmatrix}$$

$$x_k^p \in \{0, 1\}$$

$$p = 1, 2, \dots, m$$

$$q = 1, 2$$

Będą dwoma liczbami wymiernymi rozwiniętymi przy podstawie " -2 "

Będziemy szukali takiej liczby R rozwiniętej przy podstawie " -2 " /, że jest ona sumą liczb

Wprowadzmy oznaczenia ~~xxx~~

$$R_1 + R_2$$

5.32

y^l - l-ta składowa wyniku gdzie

$$y^l \in \{0, 1\}$$

5.33

z^l - l-ta składowa przeniesienia gdzie

$$z^l \in \{i, j, k\}$$

przyczem przeniesienia 0 przyporządkowujemy i

$$\begin{array}{ccc} - & - & - \\ - & - & - \\ - & - & - \end{array} \begin{array}{c} -1 \\ +1 \\ -1 \end{array} \begin{array}{ccc} - & - & - \\ - & - & - \\ - & - & - \end{array} \begin{array}{c} i \\ j \\ k \end{array}$$

$$l = 1, 2, \dots, m$$

8. K. Kuratowski i A. Mostowski, Teoria Mnogości, Warszawa-Wrocław 1952
9. J. Łukasiewicz, Uwagi filozoficzne o wielowartościowych systemach rachunków zdań, sprawozdania z posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego Wydział III, Warszawa 1930
10. Gr. C. Moisil, Notes sur les Logiques non-Chryzippiennes, Annales Scientifiques de L'Université de Jassy, Première section, Jassi 1941
11. Gr. C. Moisil, Teoria algebrica a functionarii schemelor cu contacte de rele in mai multi tipuri, Studii si cercetari matematice T.VI, nr. 1-2, 1955
12. Gr. C. Moisil, Contributii la teoria algebrica a mecanismelor automate. Academia R.P.R. Buletin Stiintific T.VII, nr. 2, 1955
13. A. Mostowski, Logika Matematyczna, Warszawa-Wrocław 1948
14. E. Page, Digital Computer Switching Circuits " Electronics " 1948
15. Z. Pawlak i A. Wakulicz, O pewnej koncepcji arytmometru maszyny automatycznej liczącej (w przygotowaniu)
16. E. Post, Introduction to a general theory of elementary propositions, American Journal of Mathematics, Bd. 43, 1921
17. C. Shannon, A symbolic Analysis of Relay and Switching Circuits " Trans of American Institute of Electr. Engineers " 1938
18. Шестakov / Shestakov / , Алгебра релейных схем / wynik nie publikowany, rozprawa kandydacka /
19. Шестakov / Shestakov / , Алгебра двухполюстных схем, построенных исключительно из двухполюстных (Алгебра А-схем), Автоматика и телемеханика 1941
20. J. Siwiński, Synteza i analiza schematów przełącznikowo - stykowych w zastosowaniu do automatyzacji niektórych urządzeń górniczych / praca kandydacka , Politechnika Śląska 1954 /.
21. Staekler, An Application of Boolean Algebra to Switching Circuit Design, The Bell System Technical Journal, 1952
22. J. H. M. Wedderburn, Annals of Mathematics, 10 (1909) 173.

Autoreferat pracy p.t.

" Algebry układów przekształtowo- stykowych "

Prezmiotem pracy są pewne algebry skończonych i ich zastosowania do pewnych sieci elektrycznych.

Typ algebr skończonych badanych w referowanej pracy można scharakteryzować następująco:

1/ dane są dwa zbiory skończone A i B , z których pierwszy zawiera m - elementów, drugi n - elementów,

2/ dane są dwa działania " dodawanie " i " mnożenie "; które w obrębie zbioru A spełniają postulaty struktury rozdzielnej,

3/ dana jest funkcja dwuargumentowa, zwana identyfikacją, określona na zbiorze wszystkich par uporządkowanych takich, że albo oba elementy par należą do zbioru A , albo oba elementy pary należą do zbioru B , wartością tej funkcji jest kres górny struktury A jeżeli oba elementy pary są identyczne, dla wszystkich innych wartości argumentów kres dolny,

4/ przy pomocy wyżej przedstawionych pojęć formuluje się ogólna postać funkcji $p+q$ - argumentowej / gdzie p - argumentów przebiega zbiór A , q - argumentów przebiega zbiór B /, nad ustalającą wartość funkcji należą stale do zbioru A . Następnie mając postać ogólną bada się własności tej funkcji.

Sposród algebr wyżej scharakteryzowanych szczególnie przydatne są dwie algebry, w których jeden ze zbiorów jest dwuelementowy a drugi trójelementowy. Algebry te znajdują zastosowanie do analizy i syntezy takich sieci elektrycznych, w których występują dwa rodzaje przekształceń, mianowicie przekształcenia 1 i 3 położeniowe. Do tego rodzaju sieci należą niektóre układy hamulcowej blokady kolejowej i pewne typy arytmometrów maszyn automatycznie liczących / np. arytmometr negatywno-binarny /.